

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 บทนำ

ในบทนี้จะกล่าวถึงการนำเสนอทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิจัยเรื่อง การศึกษากฎหมายอนุรักษ์พลังงานเพื่อให้โรงงานควบคุมปฏิบัติตาม ซึ่งได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ซึ่ง ส่วนแรก ได้แก่ การนำเสนอทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัยนี้ส่วนใหญ่จะเน้นไปในด้านของแนวทางการจัดการพลังงานต่างๆ และหลักการของระบบมาตรฐานต่างๆ ได้แก่ มาตรฐาน ISO 9000 และ มาตรฐาน ISO 14000 ที่นำมาเข้ามาเปรียบเทียบ ส่วนที่สอง คือ การสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และส่วนที่สาม คือ บทสรุป

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

รายละเอียดของทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้ทำการสรุปรายละเอียดไว้ดังต่อไปนี้

2.2.1 การอนุรักษ์พลังงาน

2.2.2 วิธีการหรือมาตรการที่จะอนุรักษ์พลังงาน

2.2.3 การประหยัดพลังงาน

2.2.4 การบริหารจัดการพลังงานในโรงงาน

2.2.4.1 ระบบการจัดการพลังงาน

2.2.4.2 การเปรียบเทียบ “ร่าง” ข้อกำหนดระบบการจัดการพลังงานกับร่าง

กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการพลังงานในโรงงานควบคุมและอาคารควบคุม

2.2.4.3 การอนุรักษ์พลังงานแบบมีส่วนร่วม

2.2.4.4 ตารางการจัดการพลังงาน (Energy Management Matrix)

2.2.5 ระบบมาตรฐาน ISO

2.2.5.1 มาตรฐานระบบการบริหารงานคุณภาพ ISO 9000

2.2.5.2 มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000

2.2.1 การอนุรักษ์พลังงาน

การอนุรักษ์พลังงานคือ การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เช่นการใช้อุปกรณ์ที่มี

คุณภาพสูงในระยะเวลาการใช้เท่าเดิม ดังนั้นอุปกรณ์ที่ใช้นั้นจะใช้พลังงานน้อยกว่าเดิมเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความหมายที่ถูกต้องของการอนุรักษ์พลังงาน ดังนี้

- 1) การอนุรักษ์พลังงานมิใช่การไม่ยอมใช้พลังงาน
- 2) อนุรักษ์พลังงานแล้วต้องไม่กระทบกับความปลอดภัย
- 3) อนุรักษ์พลังงานแล้วต้องไม่กระทบกับคุณภาพชีวิต ทั้งมาตรฐานชีวิตและความสุขสบาย
- 4) อนุรักษ์พลังงานคือ การใช้เมื่อสมควรจะใช้ ทั้งในแง่ปริมาณและเวลา และใช้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 5) อนุรักษ์พลังงานต้องคำนึงถึงผลข้างเคียง และผลได้ผลเสีย

2.2.2 วิธีการหรือมาตรการที่จะอนุรักษ์พลังงาน

- 1) ลด Load คือการลดภาระของเครื่องจักร/อุปกรณ์ที่ใช้พลังงาน เป็นการแก้ที่ต้นเหตุคือ ให้ใช้พลังงานเท่าที่จำเป็นต้องใช้
- 2) ลด Loss คือการลดการสูญเสีย สูญเปล่าพลังงาน (ที่จำเป็นต้องใช้)
- 3) Reuse, Recycle คือทิ้งพลังงานเมื่อจำเป็นต้องทิ้งหรือไม่คุ้มที่จะนำกลับมาใช้ใหม่เท่านั้น ความหมายคือ พลังงานใดที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ ไม่ว่าจะนำมาใช้ได้โดยตรงหรือต้องไปผ่านกระบวนการใดๆเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่แล้วคุ้มให้นำกลับมาใช้ใหม่ทั้งทางตรงและทางอ้อม

2.2.3 การประหยัดพลังงาน

การประหยัดพลังงานให้ได้ผล จะต้องเริ่มต้นจากระดับผู้บริหารของบริษัทหรือของโรงงานว่ามีวัตถุประสงค์หรือความตั้งใจแน่วแน่เพียงใด ที่จะดำเนินการประหยัดพลังงานให้ได้ผล เมื่อมีวัตถุประสงค์หรือความตั้งใจแน่วแน่เกี่ยวกับเรื่องการประหยัดพลังงานแล้ว จะต้องจัดลำดับโครงการประหยัดพลังงานให้มีความสำคัญอยู่ในลำดับแรกๆ และต้องให้การสนับสนุนทั้งด้านกำลังคนและทรัพยากร การประหยัดพลังงานจะดำเนินไปอย่างได้ผลจะต้องประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 6 ข้อดังนี้

- 1) การกำหนดนโยบาย เป้าหมายและแผนงาน สามารถกระทำได้ 4 วิธีด้วยกันคือ
  - 1.1) เป้าหมายทางนามธรรม เช่น โรงงานของเราต้องเป็นโรงงานตัวอย่างของการประหยัดพลังงาน
  - 1.2) เป้าหมายเฉพาะ เช่น การนำความร้อนทิ้งกลับมาใช้โดยมีระยะเวลาคืนทุนไม่เกิน

3 ปี

1.3) เป้าหมายสมบูรณ์ เช่น ต้องลดพลังงานที่ใช้ต่อหน่วยผลผลิตให้เหลือเพียง 1 GJ/Ton ให้สำเร็จ

1.4) เป้าหมายสัมพัทธ์ เช่น ต้องทำการประหยัดพลังงานในปี 2550 ให้ได้อีก 10%

เป้าหมาย 1.1 และ 1.2 จะมีลักษณะเป็นคำขวัญมากกว่าเป้าหมาย 1.3 และ 1.4 เป้าหมายสองแบบหลังจะมีวัตถุประสงค์ของการประหยัดพลังงานที่จำเพาะเจาะจงมากกว่า สามารถดำเนินการผลิตติดตามผลได้ง่ายกว่า หลังจากได้กำหนดเป้าหมายแล้วจะต้องมีการวางแผนสำหรับงานต่างๆที่เกี่ยวข้องต่อไป เช่นการกำหนดปริมาณงานให้แต่ละคนรับผิดชอบ เนื้อหาของงานที่จะต้องทำ กำหนดเวลาของงานช่วงของการปฏิบัติ ระยะเวลาและวิธีปฏิบัติ เป็นต้น

2) การวิเคราะห์สถานภาพในปัจจุบัน

งานขั้นแรกของการทำงานด้านการประหยัดพลังงาน คือ การวิเคราะห์สถานภาพการใช้พลังงานในปัจจุบัน โดยจะต้องทำให้เห็นได้อย่างกระจ่างชัดจนกว่ากำลังใช้พลังงานอะไรอยู่บ้าง ใช้ด้วยปริมาณมากน้อยเท่าไร และใช้เพื่อวัตถุประสงค์อะไรและสิ่งที่สำคัญคือต้องชี้ให้เห็นว่าการใช้พลังงานในขณะนี้ มีพลังงานอะไรสูญเสียบ้าง สูญเสียอยู่ที่บริเวณหรือพื้นที่ส่วนไหนของโรงงาน และสูญเสียบ้างด้วยปริมาณมากน้อยเท่าไร เพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าวจะต้องมีการทำสำรวจ และตรวจวัดวิเคราะห์การใช้พลังงานทั่วทั้งโรงงาน ซึ่งสามารถดำเนินการได้ 3 ระดับคือ

2.1) รวบรวมและวิเคราะห์บันทึกของโรงงาน ได้แก่ใบเสร็จรับเงินค่าไฟฟ้า และข้อมูลปริมาณการผลิตในอดีตที่ผ่านมา

2.2) สำรวจและศึกษาการใช้พลังงานในปัจจุบันอย่างคร่าวๆ เพื่อหาแหล่งที่มีการใช้พลังงานอย่างไม่เหมาะสม มีการสูญเสียมัก เพื่อจำแนกพื้นที่หรือกระบวนการที่ต้องการวิเคราะห์การใช้พลังงานอย่างละเอียดต่อไป

2.3) สำรวจและวิเคราะห์การใช้พลังงานอย่างละเอียด เพื่อหาปริมาณพลังงานสูญเสียนั้น และค่าใช้จ่ายเพื่อดำเนินการลดพลังงานสูญเสียนั้น

ในการดำเนินการสำรวจและวินิจฉัยการใช้พลังงาน จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์วัดต่างๆเข้ามาช่วย ต้องกำหนดผู้รับผิดชอบดำเนินการวัดและวิเคราะห์โดยตรง ข้อมูลดิบที่ได้จะต้องนำมาทำการวิเคราะห์และแสดงผลในรูปของกราฟ แผนภูมิหรือภาพที่สื่อความหมายชัดเจนเข้าใจง่าย

3) การเตรียมแผนงานปรับปรุง

หลังจากที่ได้วิเคราะห์สถานภาพการใช้พลังงานในปัจจุบันเรียบร้อยแล้วและพบว่า มีพลังงานสูญเสียนั้นจำนวนมากสามารถประหยัดได้ ขั้นตอนต่อไปก็คือการจัดทำแผนงานปรับปรุง ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานอยู่ 3 ขั้นตอน คือ รวบรวมความคิด จัดทำแผนและวิเคราะห์แผน

3.1) การรวบรวมแนวความคิด ถึงแม้ว่าวิศวกรผู้รับผิดชอบโครงการจะต้องทำหน้าที่ ออกความคิด สร้างแผนงานปรับปรุงด้วยตัวเองก็ตาม แต่การระดมความคิดจากผู้ปฏิบัติงานใน ส่วนต่าง ๆ ซึ่งทำงานเต็มเวลาในพื้นที่ทำงานนั้น ๆ และจากวิศวกรแขนงต่าง ๆ ที่มีความ เชี่ยวชาญทางด้านพลังงานการผลิต การควบคุม การบำรุงรักษา และด้านความปลอดภัยจะช่วยให้ ได้แผนที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

3.2) การจัดทำแผนงานปรับปรุง จากแนวความคิดต่าง ๆ ที่ได้จากข้อ 3.1 จะถูกนำไป วิเคราะห์ทางด้านเทคนิค เพื่อชี้ชัดถึงผลกระทบที่จะบังเกิดขึ้นกับกระบวนการอื่น ๆ กับคุณภาพ ของผลผลิต กับขีดจำกัดสูงสุดของการผลิต กับสภาพแวดล้อมของการทำงาน กับมลภาวะ สิ่งแวดล้อมและด้านความปลอดภัย แล้วแบ่งแนวความคิดออกเป็น 3 ระดับ คือ

3.2.1) แนวความคิดที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแน่นอน

3.2.2) แนวความคิดที่อยู่ในขั้นทดลอง

3.2.3) แนวความคิดที่ยังไม่ชัดเจนเพียงพอที่จะนำไปปฏิบัติได้

แผนงานปรับปรุงการประหยัดพลังงาน จะถูกสร้างขึ้นจากพื้นฐานของแนวคิด ประเภทแรก ตามด้วยการประเมินผลรวมของผลกระทบของแผนงาน สถานที่ของการติดตั้งของ ระบบและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกัน โอกาสของการนำไปปฏิบัติตลอดจนข้อดีข้อเสียของ แผนงาน

3.3) การประเมินผลแผนงาน แผนงานประหยัดพลังงานที่ได้เสนอไว้จะต้องได้รับการ ประเมินผลประสิทธิภาพใน เทอมของเงินลงทุน ระยะเวลาของการคืนทุน และควรจำแนกแผน ตามลำดับความสำคัญด้วย

4) การนำแผนปรับปรุงไปปฏิบัติ

การนำแผนปรับปรุงไปปฏิบัติ ก่อนลงมือปฏิบัติงานจะต้องมีการตรวจสอบซ้ำอีกครั้งใน เรื่องของเนื้อหาสาระ ระยะเวลาที่ใช้ วิธีการดำเนินงานและตัวประกอบอื่น ๆ ว่าถูกต้องเหมาะสม ดีแล้ว จากนั้น ต้องดำเนินการชี้แจงให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง และบุคคลข้างเคียงทราบถึง รายละเอียดว่า เรากำลังทำอะไรอยู่ แผนที่ได้ออกไว้จะต้องได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างฉับพลัน และแม่นยำ ต้องมีการวัดและประเมินผลผลลัพธ์ที่ได้ แล้วนำไปเปรียบเทียบกับผลที่ควรได้รับ ตามที่ใดกำหนดไว้ในแผนงาน และอาจมีการปรับแผนให้เหมาะสมขึ้นตามความเหมาะสมต่อไป กำหนดเป้าหมายจำเพาะขึ้นเพื่อกำหนดมาตรฐานการทำงานและใช้ในการติดตามความต่อเนื่อง ของโครงการต่อไป

5) การประเมินผลลัพธ์ที่ได้

การประเมินผลลัพธ์ที่ได้ใน การทำโครงการประหยัดพลังงาน หรือโครงการใด ๆ ก็ตาม เมื่อได้นำแผนงานไปปฏิบัติแล้วจะต้องมี การประเมินผลลัพธ์ด้วย เพื่อบ่งบอกให้ทราบว่า โครงการที่ตั้งขึ้นมานั้นประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ถ้าไม่สำเร็จเกิดจากสาเหตุใด ผล

การประเมินจะชี้ให้เห็นว่า ผลลัพธ์ที่ได้คุ้มค่างับความพยายามและค่าใช้จ่ายต่างๆที่ต้องเสียไปหรือไม่

6) ความต่อเนื่องของโครงการ

โครงการประหยัดพลังงานเป็นลักษณะของโครงการแบบต่อเนื่องเมื่อเริ่มดำเนินการแล้วจะหยุดไม่ได้ การประหยัดพลังงานจะเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำทุกวัน ซึ่งสามารถแปรเปลี่ยนไปได้ เช่น การลดพลังงานสูญเสียของหม้อน้ำจะทำได้โดยการปรับอัตราส่วนของอากาศกับเชื้อเพลิงอย่างเหมาะสม การหุ้มฉนวนกันความร้อนสูญเสีย ระบบต่างๆเหล่านี้จะใช้การได้ดีในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น เมื่อเวลาผ่านไประบบต่างๆเหล่านี้จะทำงานเปลี่ยนไป เช่น อัตราส่วนของอากาศกับเชื้อเพลิงไม่เหมาะสม ฉนวนความร้อนชำรุด ทำให้เกิดการสูญเสียความร้อนมากขึ้น เป็นต้น การประหยัดพลังงานจึงต้องมีการติดตามอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้การใช้พลังงานเป็นไปอย่างเหมาะสม ระบบติดตามความต่อเนื่องอย่างดีก็คือ ระบบจดบันทึกและรายงานผล ระบบจดบันทึก และรายงานที่ดีจะบอกให้วิศวกรโรงงานและผู้บริหารทราบว่ามีการใช้พลังงานชนิดต่างๆไปในส่วนไหนของโรงงานบ้าง ใช้ไปด้วยปริมาณมากน้อยเพียงใด ใช้ไปในลักษณะใด มีแนวโน้มว่าจะเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพปัจจุบันอย่างไร เช่น มีแนวโน้มมากขึ้นขณะที่ผลผลิตยังเท่าเดิม ทำให้สามารถระบุได้ว่าควรให้ความสนใจพลังงานชนิดใด ที่พื้นที่ส่วนไหนเป็นพิเศษได้

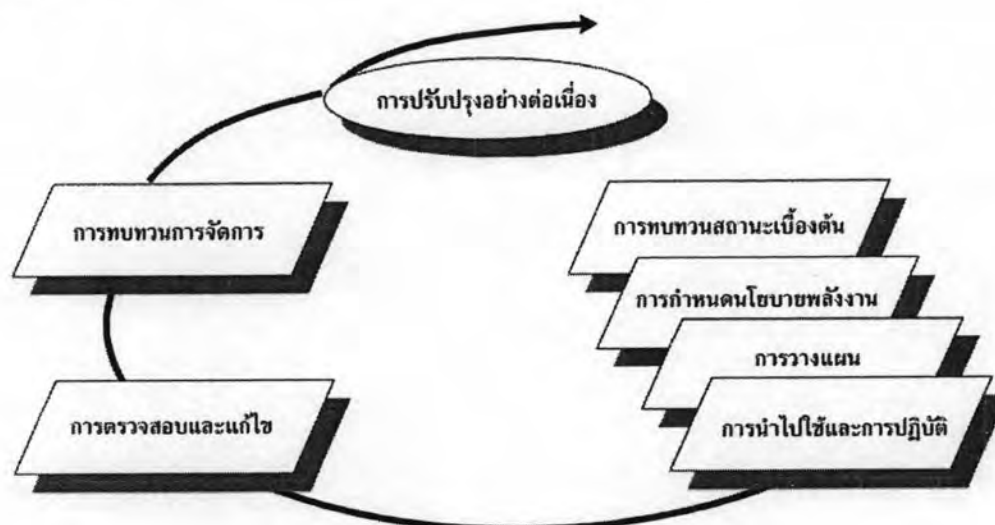
2.2.4 การบริหารจัดการพลังงานในโรงงาน

เนื่องจากการอนุรักษ์พลังงานในสถานประกอบการต่างๆ จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรภายในองค์กร และระบบการจัดการต่างๆ เพื่อเอื้ออำนวยต่อการดำเนินการอนุรักษ์พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการจัดการด้านพลังงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งในปัจจุบันได้มีการนำทั้งระบบการจัดการด้านพลังงาน และระบบการอนุรักษ์พลังงานแบบมีส่วนร่วม มาประยุกต์ใช้ในสถานประกอบการต่างๆ ซึ่งการบริหารจัดการพลังงานในโรงงานควบคุม จึงประกอบด้วย การจัดการพลังงาน ดังต่อไปนี้

2.2.4.1 ระบบการจัดการพลังงาน (Energy Management System: EnMS)

รายละเอียดขั้นตอนวิธีการจัดการพลังงาน ได้มีการจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์พลังงาน ให้เจ้าของโรงงานควบคุมดำเนินการจัดการพลังงาน ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาและอ้างอิงวิธีการจัดการพลังงานทั้งในส่วนของ “ร่าง” กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการพลังงานในโรงงานควบคุมและอาคารควบคุม และระบบการจัดการด้านพลังงาน จาก “ร่าง” มาตรฐานระบบการจัดการพลังงาน (รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ค.) ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้กล่าวโดยย่อโดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

1) ข้อกำหนดทั่วไป
องค์ประกอบทั้งหมดในมาตรฐาน ดังแสดงในรูปที่ 2-1 เป็นภาพรวมระบบวิธีการจัดการพลังงาน

ภาพที่ 2-1 องค์ประกอบของระบบวิธีการจัดการพลังงาน

ที่มา: ระบบการจัดการพลังงาน : ข้อกำหนด

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน

2) การทบทวนสถานะเบื้องต้น

องค์กรต้องทบทวนการดำเนินงานด้านพลังงานที่มีอยู่กับเกณฑ์การอนุรักษ์พลังงานที่ดี ซึ่งประกาศใช้หรือเป็นที่ยอมรับหรือกำหนดเป็นข้อแนะนำ (Guideline) ในการตรวจประเมิน ข้อกำหนดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพลังงาน และแนวทางการดำเนินงานด้านพลังงานที่มีอยู่ในองค์กรในอดีต เป็นต้น

การทบทวนสถานะเบื้องต้นนี้จะใช้เฉพาะเมื่อมีการนำมาตรฐานนี้มาใช้เป็นครั้งแรกเท่านั้น เมื่อระบบการจัดการดำเนินไปได้ครบถ้วนตามข้อกำหนดแล้ว ผลจากการทบทวนการจัดการจะนำไปใช้ในการทบทวนนโยบายและพิจารณาปรับปรุงระบบการจัดการต่อไป โดยองค์กรจะต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดไว้

3) นโยบายพลังงาน

ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรต้องกำหนดนโยบาย โดยจัดทำเป็นเอกสารพร้อมทั้งลงนามโดยผู้บริหารระดับสูง เพื่อแสดงเจตจำนงในการจัดการพลังงาน นโยบายดังกล่าวต้องเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจ, เหมาะสมกับลักษณะและปริมาณพลังงานที่ใช้ และแสดงเจตจำนงที่จะปฏิบัติตามกฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ ที่องค์กรได้ทำข้อตกลงไว้

นอกจากนี้ต้องให้ลูกจ้างได้ทราบและเข้าใจจุดมุ่งหมายของนโยบาย โดยการเผยแพร่และเปิดโอกาสให้ลูกจ้างมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นและปฏิบัติตามนโยบาย รวมทั้งมีการทบทวนเป็นระยะ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดขึ้นยังมีความเหมาะสมกับองค์กร

4) การวางแผน

4.1) การประเมินการใช้พลังงานที่มีนัยสำคัญ องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานที่ช่วยในการชี้บ่งลักษณะการใช้พลังงานขององค์กร ระดับพลังงานที่ใช้ และการประมาณระดับการใช้พลังงานทุกกิจกรรมในการชี้บ่งและประเมิน

4.2) กฎหมายและข้อกำหนดอื่น ๆ

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานในการติดตามข้อกำหนดตามกฎหมาย และข้อกำหนดอื่น ๆ ที่องค์กรนำมาใช้ในการจัดการพลังงานให้ทันสมัย

4.3) การเตรียมการจัดการพลังงาน

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานในการเตรียมการจัดการ ดังต่อไปนี้ กำหนดแผนงาน วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย รวมถึงบุคลากรที่ทำงานด้านการอนุรักษ์พลังงาน เพื่อให้บรรลุตามนโยบาย และวางแผนปฏิบัติการต่าง ๆ

ถ้ามีการดำเนินกิจกรรมใหม่หรือมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจกรรม องค์กรต้องแก้ไขแผนงานให้เหมาะสม โดยองค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดไว้

5) การนำไปใช้และการปฏิบัติ

5.1) โครงสร้างและความรับผิดชอบ

5.1.1) องค์กรต้องกำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการในด้านพลังงานรวมทั้งจัดทำเป็นเอกสารและเผยแพร่ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องภายในองค์กรทราบ ลูกจ้างที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ซึ่งมีผลกระทบต่อด้านพลังงาน ต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม

5.1.2) องค์กรต้องแต่งตั้งผู้จัดการพลังงาน (Energy Manager) เพื่อปฏิบัติงาน โดยมีอำนาจหน้าที่ดูแลให้ระบบการจัดการพลังงานที่จัดทำขึ้น, รายงานผลการปฏิบัติตามระบบการจัดการพลังงานต่อผู้บริหารระดับสูง เป็นต้น

5.2) การฝึกอบรม การสร้างจิตสำนึกและความรู้ความสามารถ

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานที่แสดงถึงความต้องการในการฝึกอบรมและให้การฝึกอบรมบุคลากรทุกระดับภายในองค์กรให้มีความรู้ความสามารถ รวมถึงสร้างจิตสำนึกเพื่อให้เกิดความตระหนักถึงผลกระทบจากการใช้พลังงาน และการมีส่วนร่วมของพนักงาน พร้อมทั้งวิธีปฏิบัติในการควบคุมการใช้พลังงาน และต้องมีการ

ประเมินความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานในกิจกรรมที่มีการใช้พลังงานที่มีนัยสำคัญ องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดไว้

5.3) การสื่อสาร

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานในการสื่อสารด้านพลังงาน โดยให้องค์กรรับฟังข้อคิดเห็นและคำแนะนำ การประชาสัมพันธ์ การรับและการตอบสนองข้อมูลข่าวสารระหว่างบุคคล ผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานระดับต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดไว้

5.4) เอกสารและการควบคุมเอกสารในระบบการจัดการพลังงาน

5.5) การจัดซื้อและการจ้าง

5.6) การควบคุมการปฏิบัติ

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานในการควบคุมการปฏิบัติของลูกจ้างในแต่ละกิจกรรม เพื่อให้แน่ใจว่า กิจกรรมทั้งหลายดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามนโยบายและการเตรียมการจัดการ

6) การตรวจสอบและการแก้ไข

6.1) การติดตามตรวจสอบและการวัดผลการปฏิบัติ

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานในการติดตามตรวจสอบและการวัดผลการปฏิบัติ ทั้งเชิงรุกและเชิงรับเพื่อให้บรรลุนโยบายและการเตรียมการจัดการพลังงานที่กำหนดไว้

6.2) การตรวจประเมิน

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานในการตรวจประเมินระบบการจัดการพลังงานตามเวลาที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ และมีการตรวจประเมินตลอดทั้งองค์กร

6.3) การแก้ไขและการป้องกัน

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานที่แสดงถึงการแก้ไขข้อบกพร่องที่พบจากการติดตามตรวจสอบ การวัดผลการปฏิบัติ การตรวจประเมิน โดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ อำนาจการจัดการดำเนินการแก้ไข พร้อมทั้งกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันมิให้เกิดข้อบกพร่องซ้ำอีก

6.4) การจัดทำและเก็บบันทึก

องค์กรต้องจัดทำและปฏิบัติตามเอกสารขั้นตอนการดำเนินงานที่แสดงถึงการชี้แจงการรวบรวมการทำดัชนี การจัดเก็บ การรักษา และการทำลายบันทึกด้านพลังงานนอกจากนี้ให้ถือว่าบันทึกด้านพลังงานที่ผู้รับเหมาหรือผู้รับเหมาช่วงได้จัดทำขึ้น เป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำบันทึก

7) การทบทวนการจัดการ

ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรต้องทบทวนระบบการจัดการพลังงานตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ เพื่อให้แน่ใจว่าระบบการจัดการยังคงมีความเหมาะสม มีความเพียงพอ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยต้องพิจารณาถึง

7.1) ผลการดำเนินงานของระบบการจัดการพลังงานทั้งหมด

7.2) ผลการดำเนินงานเฉพาะแต่ละข้อกำหนดของระบบการจัดการ

7.3) สิ่งที่พบจากการตรวจประเมิน

7.4) ปัจจัยภายในและภายนอก เช่น การเปลี่ยนโครงสร้างขององค์กร แนวทางดำเนินงานด้านพลังงานที่มีอยู่ในองค์กร ข้อปฏิบัติและการดำเนินงานที่ดีกว่าซึ่งองค์กรหรือหน่วยงานอื่นได้จัดทำเอาไว้ (Best practice) การแก้ไขตามข้อกำหนดของกฎหมาย การนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ เป็นต้น

นอกจากนี้ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรต้องวิเคราะห์ว่าการกระทำใดที่จำเป็นต้องแก้ไขจากข้อบกพร่องของระบบการจัดการพลังงานองค์กรต้องพิจารณาความจำเป็นของการเปลี่ยนแปลงนโยบาย การเตรียมการจัดการพลังงานรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบอื่น ๆ ของระบบการจัดการพลังงานโดยพิจารณาจากผลการตรวจประเมินระบบการจัดการพลังงาน สภาวะการณ์ที่เปลี่ยนไปและเจตจำนงที่จะให้มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดไว้

ซึ่งการพัฒนาการจัดการพลังงานเพื่อเป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์พลังงาน ได้มีขั้นตอนการดำเนินงานซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดโครงสร้างการจัดการพลังงาน

ขั้นที่ 2 การประเมินสถานะเบื้องต้น

ขั้นที่ 3 การกำหนดนโยบายและการประชาสัมพันธ์

ขั้นที่ 4 การประเมินศักยภาพด้านเทคนิค

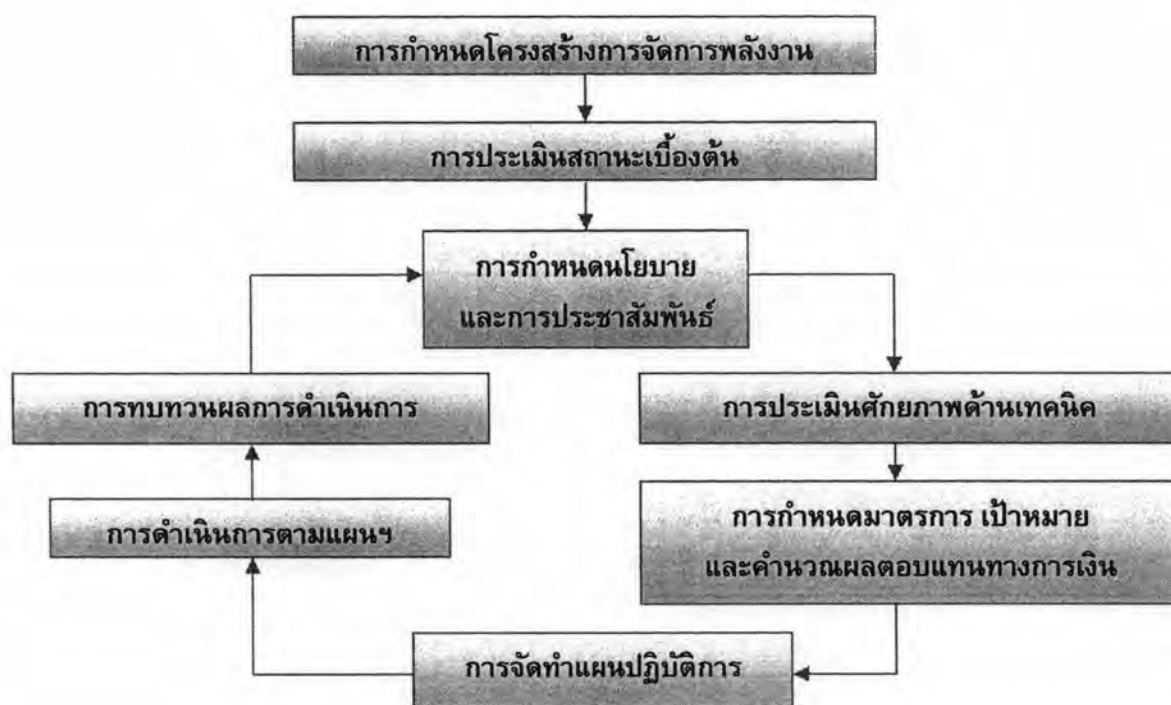
ขั้นที่ 5 การกำหนดมาตรการ เป้าหมาย และการคำนวณผลตอบแทนทางการเงิน

ขั้นที่ 6 การจัดแผนปฏิบัติการ

ขั้นที่ 7 การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ

ขั้นที่ 8 การทบทวนผลการดำเนินการ

จากรายละเอียดของการพัฒนาระบบวิธีการจัดการพลังงาน ที่ได้กล่าวข้างต้น สามารถสรุปความสัมพันธ์และองค์ประกอบของขั้นตอนการจัดการพลังงาน ซึ่งได้นำแสดงไว้ในรูปที่ 2-2

ภาพที่ 2-2 ขั้นตอนการพัฒนาระบบวิธีการจัดการพลังงาน
ที่มา: คู่มือการพัฒนาระบบการจัดการพลังงาน, 2547

2.2.4.2 การเปรียบเทียบ “ร่าง” ข้อกำหนดระบบการจัดการพลังงานกับกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการพลังงานในโรงงานควบคุม

ตารางที่ 2-1 แสดงการเปรียบเทียบ “ร่าง” ข้อกำหนดระบบการจัดการพลังงานกับร่างกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการพลังงานในโรงงานควบคุมและอาคารควบคุม

“ร่าง” ข้อกำหนดระบบการจัดการพลังงาน	“ร่าง” กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการพลังงานในโรงงานควบคุมและอาคารควบคุม ณ วันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2552
1. ข้อกำหนดทั่วไป	-
2. การทบทวนสถานะเบื้องต้น	ข้อ ๓ วรรค ๒ ในกรณีที่เป็นกรณีนำวิธีการจัดการพลังงานตามกฎกระทรวงนี้มาใช้เป็นครั้งแรกให้เจ้าของโรงงานควบคุมและเจ้าของอาคารควบคุมประเมินสถานภาพการจัดการพลังงานเบื้องต้น โดยพิจารณาจากการดำเนินงานด้านพลังงานที่ผ่านมา ก่อนการกำหนดนโยบายอนุรักษ์พลังงาน
2. นโยบายพลังงาน	ข้อ ๓ วรรค ๑ ให้เจ้าของโรงงานควบคุมและเจ้าของอาคารควบคุมจัดให้มีการจัดการพลังงานในโรงงานควบคุมและอาคารควบคุม โดยต้องจัดทำนโยบายอนุรักษ์พลังงาน เป้าหมาย และแผนอนุรักษ์พลังงาน และวิธีการจัดการพลังงาน

ตารางที่ 2-1 (ต่อ) แสดงการเปรียบเทียบ “ร่าง” ข้อกำหนดระบบการจัดการพลังงานกับกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการพลังงานในโรงงานควบคุมและอาคารควบคุม

“ร่าง” ข้อกำหนดระบบการจัดการพลังงาน	“ร่าง” กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการพลังงานในโรงงานควบคุมและอาคารควบคุม ณ วันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2552
3. การวางแผน	
3.1.การประเมินการใช้พลังงานที่มีนัยสำคัญ	ข้อ ๖ ให้เจ้าของโรงงานควบคุมและเจ้าของอาคารควบคุมจัดให้มีการประเมินศักยภาพการอนุรักษ์พลังงาน โดยการตรวจสอบและประเมินการใช้พลังงานที่มีนัยสำคัญตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา
3.2 กฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ	
3.3 การเตรียมการจัดการพลังงาน กำหนดแผนงาน วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย	ข้อ ๗ เจ้าของโรงงานควบคุมและเจ้าของอาคารควบคุมต้องจัดให้มีการกำหนดเป้าหมายและแผนอนุรักษ์พลังงานของพลังงานที่ประสงค์จะให้ลดลง
5. การนำไปใช้ และการปฏิบัติ	
5.1 โครงสร้าง และความรับผิดชอบ	ข้อ ๕ เจ้าของโรงงานควบคุมและเจ้าของอาคารควบคุม ต้องจัดให้มีคณะทำงานด้านการจัดการพลังงาน รวมทั้งกำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะทำงานด้านการจัดการพลังงาน
5.2 การฝึกอบรม การสร้างจิตสำนึก และความรู้ ความสามารถ	ข้อ ๗ วรรค ๒ เจ้าของโรงงานควบคุมและเจ้าของอาคารควบคุม ต้องจัดให้มีแผนการฝึกอบรมและจัดให้มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน โดยให้บุคลากรของโรงงานควบคุมหรืออาคารควบคุมเข้าร่วมฝึกอบรมและร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
5.3 การสื่อสาร	ข้อ ๔ วรรค ๓ ให้เจ้าของโรงงานควบคุมและเจ้าของอาคารควบคุมจัดให้มีการเผยแพร่นโยบายอนุรักษ์พลังงาน โดยปิดประกาศไว้ในที่ซึ่งเห็นเห็นได้ง่ายในโรงงานควบคุมหรืออาคารควบคุม หรือโดยวิธีการอื่นที่เหมาะสม เพื่อให้บุคลากรของโรงงานควบคุมหรืออาคารควบคุมทราบและปฏิบัติตามนโยบายอนุรักษ์พลังงานได้
5.4 เอกสาร และการควบคุมเอกสารในระบบการจัดการพลังงาน	-
5.5 การจัดซื้อ การจัดจ้าง	
5.6 การควบคุมการปฏิบัติ	ข้อ ๘ เจ้าของโรงงานควบคุมและเจ้าของอาคารควบคุมต้องควบคุมดูแลให้มีการดำเนินการตามแผนอนุรักษ์พลังงาน

ตารางที่ 2-1 (ต่อ) แสดงการเปรียบเทียบ “ร่าง” ข้อกำหนดระบบการจัดการพลังงานกับ กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการพลังงานในโรงงานควบคุมและ อาคารควบคุม

“ร่าง” ข้อกำหนดระบบการจัดการพลังงาน	“ร่าง” กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการพลังงานในโรงงานควบคุมและอาคารควบคุม ณ วันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2552
6. การตรวจสอบ และการแก้ไข	ข้อ ๘ วรรค ๒ ให้เจ้าของโรงงานควบคุมและเจ้าของอาคารควบคุมตรวจสอบและวิเคราะห์การปฏิบัติตามเป้าหมายและแผนอนุรักษ์พลังงานซึ่งจัดทำขึ้นตามข้อ ๗ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา
6.1 การติดตาม ตรวจสอบ และการวัดผล การปฏิบัติ	ข้อ ๘ เจ้าของโรงงานควบคุมและเจ้าของอาคารควบคุมต้อง จัดให้มีการตรวจติดตาม และประเมินวิธีการจัดการพลังงาน รวมถึงการทบทวน วิเคราะห์ และแก้ไขข้อบกพร่องของการจัดการพลังงานตามช่วงเวลาที่กำหนดอย่างเหมาะสมเป็น ประจำอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
6.2 การตรวจประเมิน	ข้อ ๑๐ ให้เจ้าของโรงงานควบคุมและเจ้าของอาคารควบคุม จัดให้มีการตรวจสอบและรับรองการจัดการพลังงานของ โรงงานควบคุมและอาคารควบคุมโดยผู้ตรวจสอบและรับรอง
6.3 การแก้ไข และป้องกัน	-
6.4 การจัดทำ และเก็บบันทึก	-
7. การทบทวนการจัดการพลังงาน	ข้อ ๘ เจ้าของโรงงานควบคุมและเจ้าของอาคารควบคุม ต้องจัดให้มีการตรวจติดตาม และประเมินวิธีการจัดการพลังงาน รวมถึงการทบทวน วิเคราะห์ และแก้ไข ข้อบกพร่องของการจัดการพลังงานตามช่วงเวลาที่กำหนด อย่างเหมาะสมเป็น ประจำอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

2.2.4.3 การอนุรักษ์พลังงานแบบมีส่วนร่วม

คือ การที่ทุกคนในสถานประกอบการร่วมมือร่วมใจกันทำกิจกรรมอนุรักษ์พลังงาน มิใช่ทำเฉพาะฝ่ายหรือแผนกการผลิตสินค้า หรือฝ่ายบำรุงรักษาเท่านั้น เพราะทุกคนในโรงงานเป็นผู้ใช้พลังงานเหมือนกัน มากน้อยแตกต่างกันตามภารกิจ หากฝ่ายหนึ่งเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์พลังงานอย่างเต็มที่แต่อีกฝ่ายหนึ่งกลับปล่อยปละละเลย ก็ทำให้การใช้พลังงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อีกทั้งยังเป็นการบั่นทอนกำลังใจแก่ผู้ดำเนินการอนุรักษ์พลังงาน

องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การอนุรักษ์พลังงานแบบมีส่วนร่วมประสบผลสำเร็จนั้นมี 3 ประการคือ

1) ผู้บริหารเห็นความสำคัญ และกำหนดเป็นนโยบายของบริษัท พร้อมทั้งให้การสนับสนุนส่งเสริมอย่างจริงจัง เพราะผู้บริหาร คือ กลไกสำคัญที่ทำให้การอนุรักษ์พลังงานเกิดขึ้นและยั่งยืนดังนั้น ผู้บริหารระดับสูงควรเป็นผู้นำในการอนุรักษ์พลังงานแบบมีส่วนร่วมบางครั้งผู้ปฏิบัติงานอาจเห็นว่าการทำกิจกรรมอนุรักษ์พลังงานเป็นการเพิ่มภาระงาน ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารระดับสูง หรือคณะกรรมการอนุรักษ์พลังงานที่จะต้องชี้แจงให้เกิดความเข้าใจ ตลอดจนอาจจะต้องมีการจูงใจที่เหมาะสมกับพนักงานแต่ละระดับ เช่น พนักงานระดับล่าง การจูงใจอาจจะเป็นการเปิดโอกาสให้แสดงออก หรือรับผิดชอบงานที่สูงขึ้น หรือการได้สิทธิพิเศษบางประการ เช่น มีที่จอดรถเฉพาะเป็นกรณีพิเศษ เป็นต้น

2) ทีมงานหรือคณะกรรมการการอนุรักษ์พลังงาน ควรมาจากตัวแทนของฝ่ายต่าง ๆ เพื่อรับนโยบายจากผู้บริหารระดับสูงนำมาจัดทำแผนปฏิบัติการ เป้าหมาย กลยุทธ์ วิธีการทำงาน ตลอดจนการประเมินผลและประชาสัมพันธ์ผลงาน กำหนดให้แต่ละฝ่ายนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งเป็นผู้ประสานงานระหว่างผู้บริหารระดับสูงกับผู้ปฏิบัติงานระดับล่างให้มีความเข้าใจและร่วมมือกันทำงานด้วย

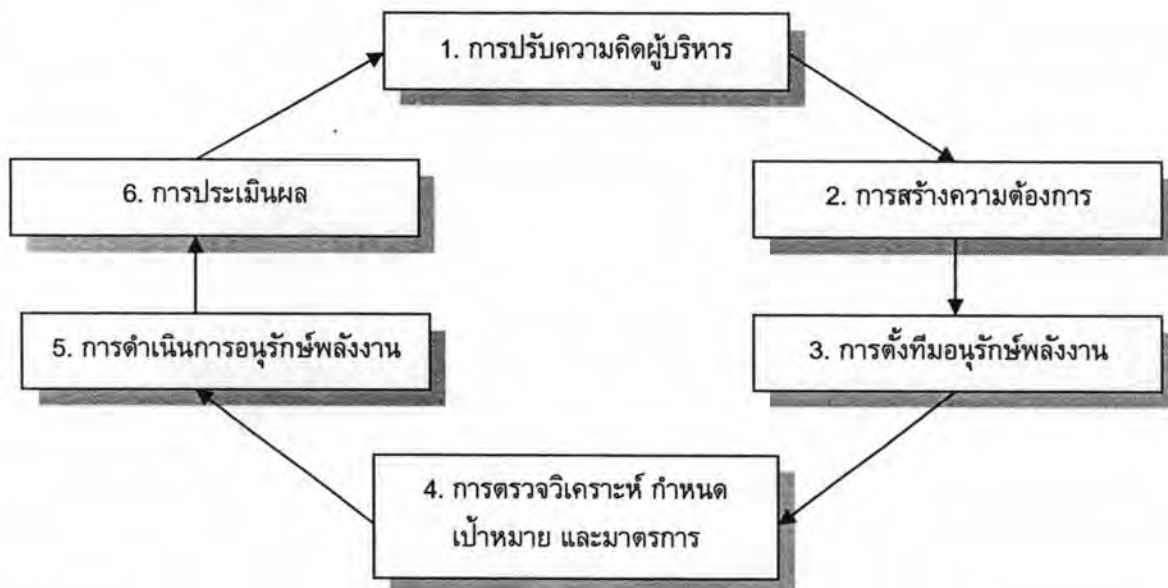
3) ผู้ปฏิบัติระดับล่าง เป็นผู้ที่ทราบข้อมูลการใช้พลังงานมากที่สุด เพราะเป็นผู้ปฏิบัติเองมาตรการการอนุรักษ์พลังงานส่วนใหญ่เกิดจากผู้ปฏิบัติงานระดับล่างพิจารณาร่วมกัน และนำเสนอขึ้นมาโดยจัดเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 5-7 คน ซึ่งมาจากพื้นที่ทำงานเดียวกัน เพื่อร่วมคิดทำกิจกรรมของกลุ่มตนเอง

จากหลักการอนุรักษ์พลังงานแบบมีส่วนร่วมดังกล่าว กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ได้พิสูจน์ชัดเจนแล้วว่าช่วยให้เกิดการอนุรักษ์พลังงานอย่างเป็นรูปธรรม ตัวอย่างเช่น โรงงาน ทั้ง 5 แห่ง ที่เข้าร่วมโครงการนี้สามารถประหยัดพลังงาน และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ได้ 48 ล้านบาทต่อปี ด้วยเงินลงทุนเพียง 2.8 ล้านบาท คือทุนเฉลี่ยภายใน 21 วันโดยใช้เวลาดำเนินการโครงการทั้งหมด 9 เดือน เริ่มตั้งแต่มีการอบรมสัมมนาเจ้าหน้าที่โรงงาน กำหนดและวิเคราะห์มาตรการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขประเมินผล โดยมีผู้เชี่ยวชาญเข้าไปโรงงานเพื่อแนะนำ ติดตามผลการดำเนินงานเดือนละ 1 ครั้ง รวม 7 ครั้ง ให้กับทีมงานของแต่ละโรงงาน

ซึ่งผลการเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์พลังงานแบบมีส่วนร่วม นอกจากเป็นการลดต้นทุนการผลิตเพิ่มคุณภาพสินค้าให้ดีขึ้น สิ่งแวดล้อมดีขึ้นเป็นที่ยอมรับของสังคมมากขึ้น ยังเป็นการปรับปรุงขบวนการทำงานภายในใหม่ เปิดโอกาสให้พนักงานได้ระดมสมอง ช่วยกันแก้ปัญหา ทำให้ได้รับความรู้ เพิ่มพูนทักษะการทำงานและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมอื่นได้เป็นอย่างดี

เพื่อเป็นแนวทางให้เกิดการอนุรักษ์พลังงานแบบมีส่วนร่วมแก่ผู้ประกอบการทั่วไป กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน จึงขอแนะนำมาตรการตัวอย่างที่

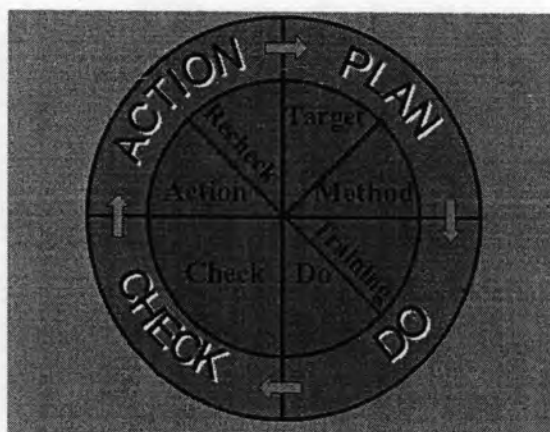
ดำเนินการแล้วเสร็จชุดที่หนึ่ง ให้ผู้สนใจศึกษา เปรียบเทียบเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ดำเนินการใน
โรงงานของตนเอง ดังนี้

ภาพที่ 2-3 โครงสร้างการการอนุรักษ์พลังงานแบบมีส่วนร่วม
ที่มา: กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กองฝึกอบรม

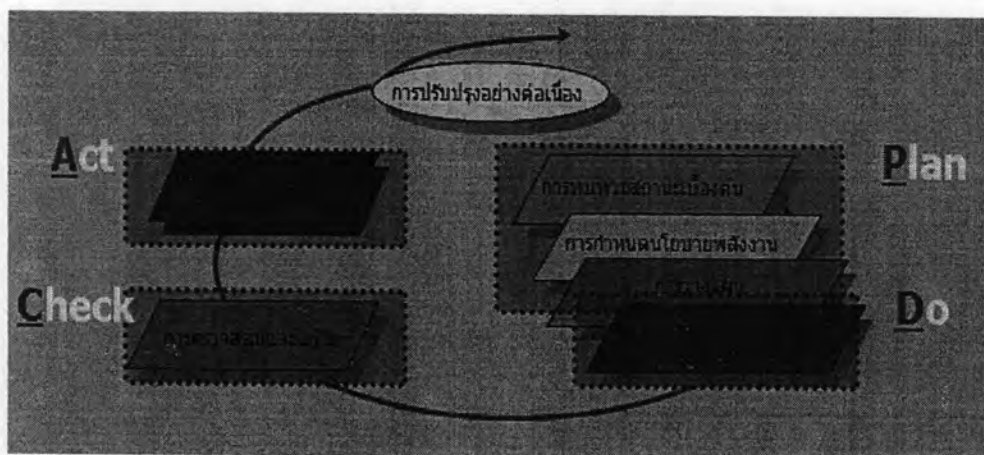
โดยสรุปแล้วทั้งระบบการจัดการพลังงาน (Energy Management System) และ
การอนุรักษ์พลังงานแบบมีส่วนร่วม ก็คือการประยุกต์นำวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) ซึ่งเป็น
แนวความคิดในการแก้ไขปัญหา (Problem Solving) และการพัฒนากระบวนการทำงานอย่าง
ต่อเนื่อง (Process Continuous Improvement) โดยนำมาใช้กับระบบจัดการด้านการใช้
พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพในสถานประกอบการต่างๆ กระบวนการแก้ไขปัญหาดตามแนวทาง
วงจรเดมมิ่ง ประกอบด้วย

- 1) การวางแผนและเตรียมการ (Plan) ซึ่งจะครอบคลุมถึงการ กำหนด
วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการแก้ไขและจัดทำแผนดำเนินงาน จากนั้นจึงนำไปสู่ขั้นตอนที่สอง
- 2) การลงมือปฏิบัติตามแผน (Do)
- 3) การตรวจสอบ (Check) ผลลัพธ์ที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติตามแผนงานเพื่อ
ให้สามารถเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นและดำเนินการแก้ไขจนได้กระบวนการหรือวิธีการปฏิบัติงานที่
สามารถกำหนดเป็นมาตรฐานได้
- 4) การปฏิบัติการใดๆ ตามผลลัพธ์จากการตรวจสอบ (Action) หากผลลัพธ์ไม่
เป็นไปตามเป้าหมายจะต้องทำการปรับปรุงแก้ไข ในกรณีผลลัพธ์เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้
ให้จัดทำเป็นมาตรฐาน ซึ่งเรียกขั้นตอนนี้ว่า การนำไปปฏิบัติ

ภาพที่ 2-4 วงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle)

ที่มา : ระบบการจัดการพลังงาน (<http://www.modernbis.com>)

ภาพที่ 2-5 วงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง PDCA

ที่มา : ระบบการจัดการพลังงาน (<http://www.modernbis.com>)

2.2.4.4 ตารางการจัดการพลังงาน (Energy Management Matrix)

Energy Management Matrix เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยวัดสถานภาพการจัดการพลังงานในองค์กรว่ามีจุดอ่อน-จุดแข็งในเรื่องใด ในปัจจุบัน

การประเมินการจัดการพลังงานภายในโรงงานก่อนที่จะนำระบบการจัดการพลังงานมาประยุกต์ใช้ ผลที่ได้จากการประเมิน จะช่วยทำให้ทราบว่า การจัดการในปัจจุบันมีจุดอ่อน-จุดแข็งในเรื่องใด เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย ทิศทางการอนุรักษ์พลังงาน ประเด็นที่ต้องให้ความสนใจเป็นลำดับต้นๆ ในการใช้ Energy Management Matrix เพื่อประเมินสถานภาพเบื้องต้นด้านการจัดการพลังงานในโรงงาน จะพิจารณาประเด็นต่างๆ 6 ประเด็นที่มีความสำคัญ ได้แก่

- 1) นโยบาย
- 2) การจัดองค์กร
- 3) การกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจ
- 4) ระบบข้อมูลข่าวสาร
- 5) ประชาสัมพันธ์
- 6) การลงทุน

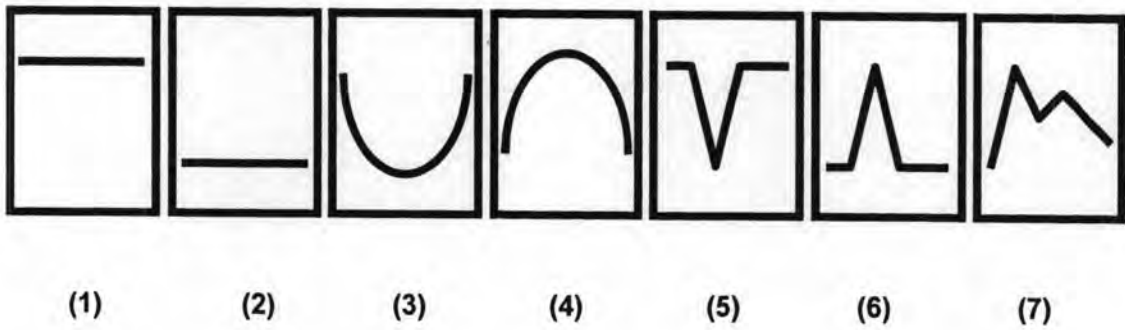
โดยให้คะแนนแต่ละประเด็นระหว่าง 0 ถึง 4 โดยเปรียบเทียบลักษณะจริงที่เกิดในโรงงานกับข้อแนะนำที่ให้ไว้ในตาราง ลักษณะที่ปรากฏเป็นคะแนนระดับ 4 ถือได้ว่าเป็น Best Practices สำหรับประเด็นที่พิจารณานั้นๆ เมื่อให้คะแนนทุกประเด็นแล้ว ให้ลากเส้นตรงเชื่อมต่อจุดเข้าด้วยกัน และพิจารณารูปแบบของเส้นที่ได้ เปรียบเทียบกับรูปแบบตารางคำอธิบายลักษณะเส้นแบบต่างๆ ว่าใกล้เคียงกับหมายเลขใดมากที่สุด ซึ่งจะแสดงผลการวิเคราะห์เบื้องต้นการประเมินสถานภาพการจัดการพลังงาน แสดงดังตาราง

ผลจากขั้นตอนดังกล่าวจะช่วยให้ทราบถึงสถานภาพการจัดการพลังงานในปัจจุบันโรงงานมีจุดอ่อนจุดแข็งในเรื่องใด

ตารางที่ 2-2 ตารางการจัดการพลังงาน (Energy Management Matrix)

คะแนน	นโยบาย	การจัดองค์กร	การกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจ	ระบบข้อมูลข่าวสาร	ประชาสัมพันธ์	การลงทุน
4	มีนโยบายการจัดการพลังงานจากฝ่ายบริหารและถือเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายบริษัท	มีการจัดโรงงานและเป็นโครงสร้างส่วนหนึ่งของฝ่ายบริหาร กำหนดหน้าที่ที่ความรับผิดชอบไว้ชัดเจน	มีการประสานงานระหว่างผู้รับผิดชอบด้านพลังงานและทีมงานทุกระดับอย่างสม่ำเสมอ	กำหนดเป้าหมายที่ครอบคลุม ติดตามผลหาข้อผิดพลาด ประเมินผลและควบคุมการใช้ประมาณ	ประชาสัมพันธ์คุณค่าของการประหยัดพลังงาน	จัดสรรงบประมาณโดยละเอียดโดยพิจารณาถึงความสำคัญของการ
3	มีนโยบายและมีภาระสนับสนุนเป็นครั้งคราวจากฝ่ายบริหาร	ผู้รับผิดชอบด้านพลังงานรายงานโดยตรงต่อคณะกรรมการการจัดการพลังงานซึ่งประกอบด้วยหัวหน้า	คณะกรรมการอนุรักษพลังงานเป็นช่องทางหลักในการดำเนินงาน	แจ้งผลการใช้พลังงานจากมิเตอร์ย่อยให้แต่ละฝ่ายทราบแต่ไม่มีการแจ้งถึงผลการประหยัด	ให้พนักงานรับทราบโครงการอนุรักษ์พลังงานและให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ	ใช้ระยะเวลาที่คุ้มค่าเป็นหลักในการพิจารณาการลงทุน
2	ไม่มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน โดยผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบด้านพลังงาน	มีผู้รับผิดชอบด้านพลังงานรายงานต่อคณะกรรมการเฉพาะกิจแต่สายงานบังคับบัญชาไม่ชัดเจน	คณะกรรมการเฉพาะกิจเป็นผู้ดำเนินการ	ทำรายงานติดตามประเมินผลโดยดูจากมิเตอร์ให้คณะกรรมการเฉพาะกิจเข้ามาเกี่ยวข้องกับการตั้งงบประมาณ	จัดฝึกอบรมให้พนักงานรับทราบเป็นครั้งคราว	ลงทุนโดยดูมาตรการที่มีระยะเวลาที่คุ้มค่าเร็ว
1	ไม่มีแนวทางการปฏิบัติที่นำไปเป็นสายล่อลูกศร	ผู้รับผิดชอบด้านพลังงานมีขอบเขตหน้าที่ที่ความรับผิดชอบจำกัด	มีการติดต่ออย่างไม่เป็นทางการระหว่างวิศวกรกับผู้ใช้พลังงาน (พนักงาน)	มีการสุ่มรายงานด้านค่าใช้จ่ายการใช้พลังงานเพื่อใช้กันภายในฝ่ายวิศวกรรม	แจ้งให้พนักงานทราบอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ	พิจารณาเฉพาะมาตรการที่ลงทุนต่ำ
0	ไม่มีนโยบายที่ชัดเจน	ไม่มีผู้รับผิดชอบด้านพลังงาน	ไม่มีการติดต่อกับผู้ใช้พลังงาน	ไม่มีระบบรวบรวมข้อมูลและบัญชีการใช้พลังงาน	ไม่มีการสนับสนุนการประหยัดพลังงาน	ไม่มีการลงทุนใดๆในการปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้พลังงาน

ภาพที่ 2-6 ลักษณะเส้นแบบต่างๆเพื่อประเมินสถานะเบื้องต้นของระบบการจัดการพลังงาน

ตารางที่ 2-3 คำอธิบายลักษณะเส้นแบบต่างๆ ที่ได้จาก Energy Management Matrix

ลักษณะเส้น		รายละเอียด	การวิเคราะห์
1	High Balance	ทุกประเด็นมีคะแนนมากกว่า 3	ระบบการจัดการดีมาก เป้าหมายคือรักษาให้ยั่งยืน
2	Low Balance	ทุกประเด็นคะแนนน้อยกว่า 3	เป็นอาการของการพัฒนาที่สม่ำเสมอหรือภาวะนิ่งเฉย ไม่มี ความก้าวหน้า
3	U-Shaped	2 ประเด็นด้านนอกมีคะแนนสูง กว่าประเด็นอื่นๆ	ความคาดหวังสูง อาจ จำเป็นต้องเปลี่ยนผู้รับผิดชอบ ด้านพลังงาน
4	N-Shaped	2 ประเด็นด้านนอกมีคะแนนต่ำ กว่าประเด็นอื่นๆ	ความสำเร็จที่บรรลุในประเด็นที่ มีคะแนนสูงเป็นการเสียเปล่า
5	Trough	1 ประเด็นมีคะแนนต่ำกว่า ประเด็นอื่น	ประเด็นที่ล้าหลังอาจทำให้ ระบบไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร
6	Peak	1 ประเด็นมีคะแนนสูงกว่า ประเด็นอื่น	ความสำเร็จในประเด็นที่ คะแนนสูงสุดจะเป็นการสูญ เปล่า
7	Unbalanced	มี 2 ประเด็นหรือมากกว่าที่มี คะแนนสูงกว่าหรือต่ำกว่า ค่าเฉลี่ย	ยังมีความไม่สมดุลเท่าไร ยิ่ง จัดการยาก

ที่มา: คู่มือการพัฒนากระบวนการจัดการพลังงาน, 2547

2.2.5 ระบบมาตรฐาน ISO

ISO เป็นตัวย่อที่มาจากชื่อเดิมว่า "International Organization of Standardization" ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีสมาชิกจากประเทศต่างๆ ทั่วโลก เช่น สมาคมเศรษฐกิจยุโรป (EC) ญี่ปุ่น อเมริกา สมาคมการค้าเสรียุโรป (EFTA) จีน สิงคโปร์ เป็นต้น รวมกว่า 80 ประเทศ โดยมีสำนักงานอยู่ ณ กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ สำหรับประเทศไทยนั้นมีหน่วยงานของราชการ คือ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) กระทรวงอุตสาหกรรมเป็นผู้กำกับดูแลระบบคุณภาพไอเอสโอ โดยมีสมาคมมาตรฐานไทย ซึ่งก่อตั้งเมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2524 ประกอบด้วย ตัวแทนจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานมาตรฐานทั้งภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ และราชการ เป็นผู้ให้การสนับสนุนงานด้านมาตรฐาน (ณัฐธินิ ชื่นปิยะวาจา, 2549)

คำว่า "ไอเอสโอ" ได้มีการอธิบายถึงความหมาย เพื่อให้เข้าใจแก่การเข้าใจ ไว้ด้วยกัน 2 ความหมาย ดังนี้

1) ข้อปฏิบัติในการควบคุมกระบวนการในการดำเนินธุรกิจ ทำให้มีการเรียนรู้งานได้ดียิ่งขึ้น และสร้างความมั่นใจให้ผู้ปฏิบัติรวมทั้งผู้ซื้อสินค้าและบริการ

2) ข้อกำหนดพื้นฐานขั้นต่ำสุดที่พึงมี ซึ่งมีกลไกในการตรวจสอบ แก้ไข และพัฒนาตัวเอง และบุคลากรภายในองค์กร อย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง โดยไม่กำหนดรูปแบบ หรือวิธีการที่ใช้ตราใบใดที่สามารถตอบสนองข้อกำหนดทุกข้อได้ครบถ้วน

เหตุผลที่สำคัญที่ทำให้ทั่วโลกยอมรับระบบมาตรฐานไอเอสโอ ได้แก่

- 1) ไอเอสโอ เป็นระบบมาตรฐานที่ใช้แพร่หลายทั่วโลก
- 2) คุณภาพเป็นสิ่งสำคัญในการแข่งขันของธุรกิจทั้งในปัจจุบันและอนาคต
- 3) มีความหลากหลายในการนำไปประยุกต์ใช้
- 4) การยอมรับของประเทศชั้นนำมากกว่า 99 ประเทศ
- 5) สามารถขึ้นทะเบียนใบรับรองได้ทั่วโลก

2.2.5.1 มาตรฐานระบบการบริหารงานคุณภาพ ISO 9000

แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐาน ISO 9000

แนวคิดที่สำคัญของมาตรฐาน ISO 9000 คือการจัดวางระบบการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพที่สามารถตรวจสอบได้โดยผ่านระบบเอกสาร ซึ่งมีองค์การมาตรฐานระหว่างประเทศ (International Organization for Standardization) เป็นผู้รับผิดชอบดูแล และกำหนดข้อกำหนดมาตรฐาน ISO 9000 series: Quality System ถือเป็นมาตรฐานระดับชาติ เพื่อให้ประเทศสมาชิกทั่วโลกนำไปใช้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อสร้างระบบที่ทำให้ลูกค้ามั่นใจและยอมรับในคุณภาพของสินค้าและบริการ และเพิ่มความมั่นใจให้แก่องค์กรว่าสามารถผลิต

สินค้าและบริการออกแข่งขันในตลาดโลกได้ สามารถนำไปใช้ได้ ในอุตสาหกรรมการผลิตและอุตสาหกรรมบริการ เพราะตามมาตรฐานนี้ไม่ได้ระบุชนิด ขนาด หรือประเภทของอุตสาหกรรม ฉะนั้น ISO 9000 จึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ในทุกอุตสาหกรรม

การจัดทำระบบคุณภาพมาตรฐาน ISO 9000

การจัดทำระบบคุณภาพมาตรฐาน ISO 9000 นั้นมีขั้นตอนในการนำองค์กรเข้าสู่ระบบคุณภาพที่สำคัญ อยู่ 4 ขั้นตอนคือ

1) การทบทวนสถานภาพกิจการปัจจุบัน: ขั้นตอนแรกเพื่อค้นหาให้กับองค์กรรู้ความเหมาะสม โดยการศึกษาอนุกรมมาตรฐาน ISO 9000 ซึ่งผู้บริหารระดับสูงต้องพิจารณาว่าองค์กรมีความเหมาะสมที่จะนำ ISO 9001 ISO9002 หรือ ISO 9003 มาใช้ จากนั้นผู้บริหารระดับสูงจึงกำหนดนโยบายคุณภาพ และจัดตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาเปรียบเทียบสถานภาพปัจจุบันกับข้อกำหนดว่ามีสิ่งใด หรือข้อกำหนดที่ไม่สอดคล้องกัน

2) การจัดทำแผนการดำเนินงานและระบบเอกสาร: คณะทำงานต้องจัดทำแผนการดำเนินงานจัดทำระบบเอกสาร ซึ่งประกอบด้วยคู่มือในการทำงานในขั้นตอนต่างๆ รวมถึงคู่มือคุณภาพ สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการจัดทำเอกสารคือ เขียนตามที่ทำและทำตามที่ทำ เขียน เอกสารจะต้องใช้คำที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย หลังจากนั้นทำการฝึกอบรมแก่พนักงานทุกระดับที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้เข้าใจอย่างละเอียด

3) การนำเอกสารระบบบริหารงานคุณภาพไปปฏิบัติ: การนำเอกสารไปปฏิบัติ เมื่อพบปัญหาต้องนำเอกสารกลับมาทบทวน และปรับปรุงใหม่

4) การตรวจสอบระบบบริหารงานคุณภาพ: เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการจัดทำระบบคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐาน

มาตรฐานระบบการบริหารงานคุณภาพ ISO 9000

ISO 9000 (Quality Management System : QMS) เป็นมาตรฐานสากลสำหรับการบริหารงาน ในองค์กรที่นำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย เพื่อพัฒนาองค์กรให้มีกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ โดยสามารถนำไปใช้ได้ทุกองค์กร ทุกขนาดทั้งอุตสาหกรรมการผลิตและบริการเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยปัจจุบัน ISO 9000 : 2000 ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ฉบับ ดังแสดงในตารางที่ 2-18

ตารางที่ 2-4 แสดงการแบ่งเนื้อหามาตรฐานระบบการบริหารงานคุณภาพ ISO 9000: 2000

มาตรฐานระบบคุณภาพ	เนื้อหา
ISO 9000	ระบบการบริหารงานคุณภาพ - หลักการพื้นฐานและคำศัพท์
ISO 9001	ระบบการบริหารงานคุณภาพ - ข้อกำหนด
ISO 9004	ระบบการบริหารงานคุณภาพ - แนวทางการปรับปรุงสมรรถนะ
ISO 19011	แนวทางในการตรวจประเมินระบบการบริหารงานคุณภาพ และ/หรือระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

หลักการของมาตรฐาน ISO9001:2000

มาตรฐาน ISO9001:2000 ระบุข้อกำหนดที่จำเป็นในระบบบริหารคุณภาพ โดยมุ่งสร้างความพึงพอใจต่อลูกค้าอย่างเป็นระบบ มากกว่าการมุ่งเน้นทดสอบ ตรวจสอบในผลิตภัณฑ์หรือบริการ ด้วยการมุ่งส่งเสริมให้มีการนำเอาแนวทางการจัดการโดยมองแบบกระบวนการ ในการบริหารงานด้านคุณภาพขององค์กรโดยรวมๆ ว่ากิจกรรมใดๆ ก็ตามที่มีกรรับ สิ่งป้อนเข้า (inputs) แล้วมีการเปลี่ยนแปลงให้กลายเป็นผลิตผลของกิจกรรม และส่งออกไปเป็นสิ่งป้อนออก (outputs) แล้วกิจกรรมเช่นกล่าวถึงนี้ อาจเรียกว่าเป็น กระบวนการ (process)

โดยธรรมชาติแล้ว แต่ละองค์การธุรกิจย่อมประกอบขึ้นจากหลายๆ หน่วยงานที่มีกิจกรรมแตกต่างกันโดยดำเนินงานเชื่อมประสานสอดคล้องกันภายใต้กรอบวัตถุประสงค์เดียวกัน ด้วยกฎเกณฑ์ หรือกติกาในการทำงานอันเดียวกัน ดังนั้น องค์การที่มุ่งสู่การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพย่อมต้องระบุชี้แต่ละกิจกรรมหรือกระบวนการย่อยๆ ทั้งหลายในองค์การอย่างชัดเจนและบริหารบรรดากระบวนการต่างๆ เหล่านี้ให้มีประสิทธิผล เพราะสิ่งป้อนออก (ผลิตผล) จากกระบวนการหนึ่งอาจจะเป็นสิ่งป้อนเข้าให้แก่อีกกระบวนการหนึ่ง (ที่อยู่ถัดไปก็ได้) การระบุชี้กระบวนการและการบริหารกระบวนการทั้งหมดในองค์การอย่างเป็นระบบ รวมถึงการจัดการด้านปฏิสัมพันธ์อันเหมาะสมระหว่างกระบวนการทั้งหลายภายในองค์การ เช่นนี้ อาจเรียกได้ว่าเป็น “การจัดการด้านคุณภาพโดยการมองแบบกระบวนการ” หรือ Process approach to quality management.

ภาพที่ 2-7 แสดงระบบบริหารคุณภาพของระบบมาตรฐาน ISO 9001: 2000

ที่มา : <http://www.moodythai.com/new/article/iso9001/9001con.htm>

2.2.5.2 มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000

ในยุคที่สังคมโลกกำลังให้ความสำคัญในเรื่องสิ่งแวดล้อม อันเป็นผลสืบเนื่องจากมลพิษต่างๆ ไม่ว่าจะทางอากาศ ทางน้ำ การกำจัดของเสีย ฯลฯ ได้ส่งผลกระทบต่อพลเมืองโลกอย่างมาก ผลกระทบนี้เกิดขึ้นกับทุกประเทศในโลก และเป็นเหตุให้เกิดแรงผลักดันให้องค์กรระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน หรือ ISO (International Organization for Standardization) จัดทำอนุกรมมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม "ISO 14000 Series" ขึ้น ISO 14000 เป็นชุดของมาตรฐานที่ประกอบไปด้วยมาตรฐานหลายเล่ม เริ่มต้นตั้งแต่หมายเลข 14001 จนถึง 14100 (ปัจจุบัน ISO กำหนดเลขสำหรับมาตรฐานในอนุกรมนี้ไว้ 100 หมายเลข) โดยแต่ละเล่มเป็นเรื่องของมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น

โครงสร้างของอนุกรมมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม

โครงสร้างของอนุกรมมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แบ่งออกเป็น :

- 1) Environmental Management Systems (EMS)
- 2) Environmental Auditing and Related Environmental Investigations (EA)
- 3) Environmental Labeling (EL)
- 4) Environmental Performance Evaluation (EPE)
- 5) Life Cycle Assessment (LCA)
- 6) Terms and Definitions (T&D)

สำหรับมาตรฐานที่สามารถยื่นขอรับการรับรองได้ก็คือ ISO 14001 Environmental Management Systems - Specification with Guidance for Use หรือที่เรียกและเข้าใจกันว่า เป็นมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม นั่นเอง

มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environment Management System : EMS) เป็น มาตรฐานที่มีความสำคัญมากเพราะกำหนดขึ้นเพื่อสนับสนุนการรักษาสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน หรือองค์กร ที่ครอบคลุมถึงการจัระบบ โครงสร้างองค์กร การกำหนดความรับผิดชอบ การปฏิบัติงาน ระเบียบปฏิบัติ กระบวนการและการใช้ทรัพยากรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีการจัดการและ สร้างจิตสำนึกที่ตีร่วมกันในการรักษาไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่ดีทั้งในหน่วยงานและรวมไปถึงชุมชนใกล้เคียงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนอีกด้วย

สาระสำคัญในมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (EMS) มีดังนี้

1) นโยบายสิ่งแวดล้อม (environmental policy)

การจัดการสิ่งแวดล้อมเริ่มด้วยผู้บริหารสูงสุดขององค์กร ต้องมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการอย่างจริงจัง และกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อมขององค์กรขึ้น เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินงานของพนักงานในองค์กร

2) การวางแผน (planning)

เพื่อให้บรรลุนโยบายสิ่งแวดล้อม องค์กรจึงต้องมีการวางแผนในการดำเนินงาน โดยอย่างน้อยต้องครอบคลุมถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

2.1) แจกแจงรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กรที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมาก

2.2) แจกแจงข้อกำหนดทางกฎหมาย และข้อกำหนดอื่น ๆ ที่องค์กรเกี่ยวข้อง และต้องปฏิบัติ

2.3) จัดทำวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2.4) จัดทำโครงการการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น

3) การดำเนินการ (implementation)

เพื่อให้การดำเนินการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นไปตามแผนที่วางไว้ อย่างน้อยองค์กร ต้องดำเนินการให้ครอบคลุมถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

3.1) กำหนดโครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการสิ่งแวดล้อม

3.2) เผยแพร่ให้พนักงานในองค์กร ทราบถึงความสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้งจัดการฝึกอบรมตามความเหมาะสม เพื่อให้พนักงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม มีความรู้ และความชำนาญในการดำเนินงาน

3.3) จัดทำและควบคุมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

3.4) ควบคุมการดำเนินงานต่าง ๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.5) จัดทำแผนดำเนินการหากมีอุบัติเหตุต่าง ๆ เกิดขึ้น รวมทั้งมีการชักซ้อมการดำเนินการอย่างเหมาะสม

4. การตรวจสอบและการแก้ไข (checking & corrective action)

เพื่อให้การจัดการสิ่งแวดล้อมได้รับการตรวจสอบและแก้ไข อย่างน้อยการดำเนินการขององค์กร ต้องครอบคลุมถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

4.1) ติดตามและวัดผลการดำเนินการโดยเปรียบเทียบกับแผนที่วางไว้

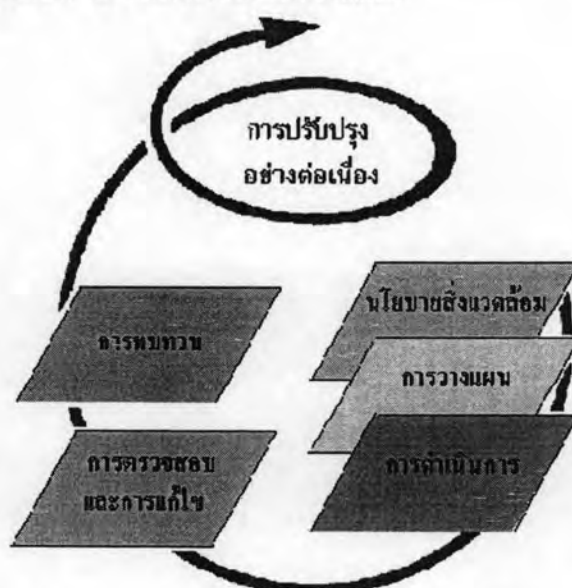
4.2) แจกแจงสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เป็นไปตามแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้งดำเนินการแก้ไข

4.3) จัดทำบันทึกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

4.4) ตรวจสอบประเมินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นระยะ

5. การทบทวนและการพัฒนา (management review)

ผู้บริหารองค์กรต้องทบทวนระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ในระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้การจัดการสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ

ภาพที่ 2-8 สรุปหลักการของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

ที่มา : <http://www.tisi.go.th/14000/14000-1t.html>

ประโยชน์ของมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (EMS)

- 1) บริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นระบบ
- 2) เกิดสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี รวมทั้งมีการป้องกันในกรณีที่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้น
- 3) เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร
- 4) ลดภาระค่าใช้จ่าย เนื่องจากการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น การจัดการทรัพยากร การจัดการของเสีย (waste management)
- 5) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการตลาด

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้นอกจากผู้วิจัยจะทำการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับข้อกำหนดและข้อบังคับต่างๆของกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พลังงานภายในโรงงานควบคุมแล้ว ผู้วิจัยยังได้ทำการค้นคว้างานวิจัยต่างๆที่มีความเกี่ยวข้องและสามารถนำมาใช้เป็นประกอบการจัดทำงานวิจัยเพิ่มเติม ซึ่งเนื้อหาของงานวิจัยที่ทำการค้นคว้าเพิ่มเติมนั้น ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งงานวิจัยออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ งานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกักฎหมายอนุรักษ์พลังงาน งานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการด้านพลังงาน และงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบมาตรฐานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นระบบมาตรฐานคุณภาพ และระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งรายละเอียดของงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาได้ทำการแสดงดังต่อไปนี้

2.3.1 งานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกักฎหมายอนุรักษ์พลังงาน

ศิรินาถ แสงเดชะ (2544) จากวิทยานิพนธ์เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ.2535 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงงานควบคุมและอาคารควบคุม งานวิจัยเรื่องนี้จัดทำขึ้น เพื่อศึกษาผลของการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ การส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ.2535 ในช่วงที่ผ่านมา เพื่อทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง และประกาศกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ.2535 ทั้งในส่วน of อาคารควบคุมและโรงงานควบคุม ซึ่งจากผลของการศึกษา พบว่า อาคารและโรงงานส่วนมากมักประสบกับปัญหาจากผู้รับผิดชอบด้านพลังงาน มีภาระงานประจำมาก ด้านการจัดส่งข้อมูล ซึ่งแบบฟอร์มในการกรอกข้อมูล เข้าใจยาก และสับสนเรื่องหน่วย ส่วนปัญหาที่พบจากที่ปรึกษาด้านการอนุรักษ์พลังงาน คือ RCs ทำรายงานล่าช้า สำหรับกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ประสบปัญหาด้านการตรวจอนุมัติรายงานเกิดความล่าช้า

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยนี้ คือ ควรมีแนวทางในการแก้กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ให้ผู้รับผิดชอบด้านพลังงานมีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ ให้มากขึ้น และควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้มีการความเข้าใจและปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฯ โดยให้มีการประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลการอนุรักษ์พลังงานร่วมกัน

คมสัน กุศล (2544) จากวิทยานิพนธ์เรื่อง บทบาท หน้าที่ ความรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้รับผิดชอบด้านพลังงานตามการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 งานวิจัยนี้ได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานด้านอนุรักษ์พลังงาน ซึ่งจัดเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน คือ ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พลังงานในกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, ผู้ชำนาญการด้านพลังงานในบริษัทที่ปรึกษาด้านพลังงาน และผู้รับผิดชอบด้านพลังงานประจำอาคารควบคุมและโรงงานควบคุม ซึ่งผลของงานวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ผู้ชำนาญการ และผู้รับผิดชอบด้านพลังงานของโรงงานให้ความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบด้านพลังงานอยู่ในระดับมาก ส่วนผู้รับผิดชอบด้านพลังงานของอาคารให้ความสำคัญในระดับปานกลาง สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญที่สุดในการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบด้านพลังงานทั้งอาคารและโรงงานประสบที่มากที่สุด คือ ปัญหาด้านงบประมาณ

สุภา วุฒิเวทย์ (2547) จากวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค การอนุรักษ์พลังงานของโรงงานควบคุมตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 โดยกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาในงานวิจัยนี้คือ ผสร. ที่ได้รับแต่งตั้งขึ้นภายในโรงงาน การวิจัยจะทำการสอบถามเพื่อวิเคราะห์ระดับปัญหาในส่วนต่างๆ ผลการวิจัยที่ได้ในงานวิจัยนี้ ยกตัวอย่างเช่น ผลสำเร็จของการอนุรักษ์พลังงานนั้นเป็นไปตามเป้าหมายเพียงบางส่วน อำนาจในการดำเนินงานอนุรักษ์พลังงานของ ผสร. อยู่ในระดับตัดสินใจได้เองในบางส่วนปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินการอนุรักษ์พลังงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการประชาสัมพันธ์มีปัญหาระดับปานกลาง ยกเว้นการประชาสัมพันธ์จากรัฐถึงโรงงานมีปัญหายุ่งในระดับมาก

2.3.2 งานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการด้านพลังงาน

เอกสิทธิ์ สุวรรณศรี (2543) จากวิทยานิพนธ์ เรื่อง การปรับปรุงการจัดการด้านพลังงานในกระบวนการการผลิตปูนซีเมนต์ ผลของการวิจัยนี้ได้ทำการสรุปว่า การดำเนินการปรับปรุงการจัดการด้านพลังงานในกระบวนการผลิตปูนซีเมนต์ จะช่วยทำให้อัตราค่าใช้จ่ายด้านพลังงานไฟฟ้าต่อปริมาณปูนซีเมนต์ลดลง 25.44% และอัตราค่าใช้จ่ายด้านพลังงานความร้อนต่อปริมาณเม็ดปูนลดลง 3.37% โดยมีวิธีแนวทางการปรับปรุงการจัดการด้านพลังงานดังนี้

- 1) การกำหนดนโยบายจากผู้บริหารระดับสูงและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน
- 2) กำหนดแผนงานหลักในการดำเนินการปรับปรุงการจัดการด้านพลังงานและแผนในระดับแผนก
- 3) ปรับปรุงองค์กรดำเนินงานให้เข้าถึงทุกส่วนในกระบวนการผลิต
- 4) วางแผนการเดินเครื่องจักรในกระบวนการผลิตให้เหมาะสม โดยการควบคุมปริมาณความต้องการไฟฟ้าสูงสุด
- 5) ปรับปรุงระบบการตรวจสอบและการวิเคราะห์การใช้พลังงานโดยการจัดทำเอกสารมาตรฐานที่ใช้ในการตรวจสอบและทำการจัดตั้งทีมงานในการตรวจสอบการใช้พลังงานอย่างต่อเนื่อง
- 6) ปรับปรุงกระบวนการติดตามการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการที่เกิดขึ้น

ผลที่ได้จากการศึกษา: จากงานวิจัยนี้ทำให้ทราบแนวทางในการปรับปรุงการจัดการด้านพลังงานอีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งควรมีระบบการจัดการโดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการกำหนดนโยบายจากผู้บริหารระดับสูง การกำหนดแผนหลักที่จะนำมาใช้เพื่อการจัดการพลังงานภายในองค์กร ตลอดจนกระบวนการตรวจสอบและวิเคราะห์การใช้พลังงาน

Line Block Christoffersen, Anders Larsen และ Mikael Togeby (2004: 516-526) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการจัดการพลังงาน รวมถึงขอบเขตของการจัดการพลังงานภายในอุตสาหกรรมการผลิตของประเทศเดนมาร์ก ซึ่งได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการพลังงาน จากการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการพลังงานของแต่ละบริษัทจำนวนทั้งสิ้น 304 บริษัท (คิดเป็น 10% ของจำนวนบริษัททั้งหมดในอุตสาหกรรมการผลิตของประเทศเดนมาร์ก) ซึ่งผลของการสำรวจพบว่าแต่ละบริษัทจะมีประสิทธิภาพการจัดการพลังงานที่แตกต่างกันมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากนโยบายของแต่ละบริษัทที่มีการให้ความสำคัญต่อความต้องการด้านของการจัดการพลังงานที่แตกต่างกัน

ผลที่ได้จากการศึกษา: จากงานวิจัยนี้ทำให้ทราบว่าประสิทธิภาพในการจัดการพลังงานจะขึ้นอยู่กับข้อกำหนดนโยบายของแต่ละบริษัท ดังนั้นองค์กรที่ต้องการดำเนินการจัดการพลังงานให้มีประสิทธิภาพสูง ก็ควรที่จะให้ความสำคัญในขั้นตอนของการกำหนดนโยบายอนุรักษ์พลังงาน

เกียรติศักดิ์ จันทร์แดง (2548: 43-48) จากบทความเรื่อง "BSC กับการติดตามและประเมินผลการจัดการพลังงานแบบครบวงจร" โดยกล่าวว่า การทำงานในทุกประเภท จะต้องมีการติดตามประเมินผลของงานที่ทำ โดยการประเมินผลการจัดการพลังงานจะมีการประเมินผลหลาย ๆ ด้าน และทำการเฝ้าติดตามอย่างต่อเนื่องตลอดอายุการใช้งาน เป้าหมายก็เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น Balanced Scorecard เป็นเครื่องมือการบริหารจัดการ ซึ่ง

นอกจากจะมุ่งเน้นทางด้านการเงินแล้ว BSC ยังมองถึงความพึงพอใจ ประสิทธิภาพของกระบวนการ และการเรียนรู้ การพัฒนา ซึ่งเป็นการมองแบบครบวงจร ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องลงตัวกับการจัดการพลังงานเชิงรุกที่ให้ความสำคัญทั้งผลสุดท้ายและกระบวนการจัดการพลังงานแบบครบวงจร จะทำให้การประเมินผลโครงการอนุรักษ์พลังงานทำได้อย่างรอบด้านและครอบคลุม เห็นเป็นรูปธรรม

ผลที่ได้จากการศึกษา: จากงานวิจัยนี้ทำให้ได้แนวคิดว่าการบริหารจัดการพลังงาน นอกจากที่จะมุ่งไปในด้านของการกำหนดนโยบาย หรือวางแผนแผนการดำเนินงาน ก็ควรที่จะมุ่งความสำคัญไปในส่วนของการติดตามและประเมินผลการจัดการพลังงานด้วย เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งทำการปรับปรุงให้ดีขึ้น

สุขเช็น นิยมเดชา (2549) จากวิทยานิพนธ์ เรื่อง การลดต้นทุนโรงงานโดยการจัดการพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ กรณีศึกษา : โรงงานผลิตหม้อแปลงไฟฟ้า ผลการศึกษาส่งผลให้โรงงานสามารถใช้พลังงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่กำหนดขึ้นในโรงงาน โดยทราบได้จากอัตราการใช้พลังงานที่ลดลง ซึ่งผลจากการดำเนินการปรับปรุงส่งผลให้ต้นทุนอัตราค่าใช้จ่ายด้านพลังงานไฟฟ้าต่อปริมาณผลผลิตลดลง 21.73% และอัตราค่าใช้จ่ายด้านพลังงานความร้อนต่อปริมาณผลผลิต ERL. ลดลง 24.06% คิดเป็นต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ลดลงได้ 4.15 ล้านบาท โดยแนวทางที่ใช้ในการปรับปรุงการจัดการพลังงานในงานวิจัยนี้ คือ

- 1) การปรับปรุงองค์กรให้สอดคล้องกับการจัดการด้านพลังงาน
- 2) การเผยแพร่นโยบายพลังงาน
- 3) ตรวจสอบการบริโภคพลังงานในส่วนงานต่างๆของโรงงาน
- 4) การคัดเลือกมาตรการหลักในการประหยัดพลังงาน
- 5) การจัดระบบการตรวจสอบและการประเมินผลการใช้พลังงาน
- 6) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม และรับฟังข้อเสนอแนะจากพนักงานในการจัดการ

พลังงาน

ผลที่ได้จากการศึกษา: จากงานวิจัยนี้ทำให้ทราบแนวทางในการจัดการพลังงานในอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งการจัดการพลังงานในงานวิจัยนี้ได้มุ่งเน้นไปในส่วนของการมาตรการ และระบบการตรวจสอบและประเมินผลการใช้พลังงาน

สิงหา เจียมศิริ จากบทความเรื่อง “บทบาทของวิศวกรรมอุตสาหกรรมในการจัดการพลังงาน” โดยกล่าวว่า ในการจัดการพลังงานควรมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่แน่ชัด มีโปรแกรมการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนจากฝ่ายบริหารระดับสูง และความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และการที่บริษัทจะดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการพลังงาน ควรจะ

เริ่มโดยการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ และที่สำคัญควรจะกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโปรแกรมการจัดการพลังงานเป็นลายลักษณ์อักษร และประกาศให้พนักงานของบริษัททราบโดยทั่วกัน

ผลที่ได้จากการศึกษา: จากงานวิจัยนี้เป็นการจัดการพลังงานที่มีการมุ่งเน้นในส่วนของเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ที่ควรแน่ชัดว่าต้องการอะไร และการจัดการพลังงานที่มีประสิทธิภาพควรที่จะได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่าย

2.3.2 งานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบมาตรฐานต่าง ๆ

จันทนา ตันติบัณฑิต (2540) จากวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาระบบเอกสารและคู่มือปฏิบัติการ สำหรับอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยางของรถยนต์ ซึ่งเป็นการจัดเตรียมระบบข้อมูลพื้นฐานโดยนำหลักการมาตรฐานระบบคุณภาพ ISO 9000 มาประยุกต์ใช้ โดยผลที่ได้จากงานวิจัยนี้คือ เอกสารระบบคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย คู่มือคุณภาพ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน วิธีการปฏิบัติงาน และแบบฟอร์ม รวมทั้งมีเอกสารอธิบายลักษณะงาน

ผลที่ได้จากการศึกษา: จากงานวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะทำการศึกษาในส่วนของ การพัฒนาระบบเอกสาร เนื่องจากจะนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำคู่มือการอนุรักษ์พลังงาน สำหรับโรงงานควบคุม ในงานวิจัย

ณัฐธินี ชื่นปิยะวาจา (2549) จากวิทยานิพนธ์ เรื่อง ระบบการจัดการเอกสารระบบไอเอสโอ 9000 กรณีศึกษา บมจ.ทูนเท็กซ์ (ประเทศไทย) เป็นงานวิจัยที่มีแนวคิดในการพัฒนาระบบสารสนเทศที่ใช้เพื่อการจัดการเอกสารไอเอสโอ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางในการจัดการ และควบคุมเอกสารภายในองค์กร ในงานวิจัยนี้จะทำให้ทราบถึงข้อกำหนด รวมทั้งขั้นตอนการนำเอาไปปฏิบัติ

ผลที่ได้จากการศึกษา: จากงานวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะทำการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับข้อกำหนดของระบบมาตรฐานไอเอสโอ 9000 เพิ่มเติม เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยนี้

ทวีชัย เลิศวรสิริกุล (2550) จากวิทยานิพนธ์ เรื่องการพัฒนาระบบการจัดการพลังงานสำหรับโรงงานผลิตหม้อแปลงไฟฟ้าระบบส่งกำลัง ซึ่งเนื้อหาในงานวิจัยนี้จะเป็นการดำเนินการวางแผน ปรับปรุง คิดค้น จัดระเบียบวิธีการและขั้นตอนที่จะช่วยให้โรงงานใช้พลังงานอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุดตามแนวทางระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 โดยแนวทางในการจัดการพลังงานที่ได้จากการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โครงการประหยัดพลังงานด้านต่าง ๆ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 17 โครงการ และหลังจากได้ระบบการจัดการพลังงานที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพภายในโรงงานเรียบร้อยแล้ว ได้มีการนำข้อมูลระบบการจัดการพลังงาน

ดังกล่าวมาจัดทำเป็นคู่มือเอกสาร สำหรับใช้เป็นระเบียบปฏิบัติงานภายในโรงงาน ซึ่งผลจากการจัดทำเอกสารและคู่มือดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งในการควบคุมการปฏิบัติงาน เป็นผลให้ทางโรงงานทราบและเข้าใจปัญหาเกี่ยวกับการใช้พลังงานได้สะดวกและรวดเร็ว ส่งผลให้สามารถแก้ไข ปรับปรุงและควบคุมการใช้พลังงานได้โดยง่าย ทำให้โรงงานสามารถมองเห็นวิธีที่จะใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดมากกว่าที่ผ่านมา

ผลที่ได้จากการศึกษา: จากงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่เป็นการพัฒนาระบบการจัดการพลังงานที่อ้างอิงตามแนวทางระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 และมีการจัดทำเป็นคู่มือเอกสาร ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาโดยมุ่งเน้นไปในส่วนของการประยุกต์ระบบการจัดการพลังงานให้เข้ากับแนวทางระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม

2.4 บทสรุป

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้านี้ จะมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พลังงาน ไม่ว่าจะเป็นวิธีการหรือมาตรการที่ใช้ในการอนุรักษ์พลังงาน วิธีการประหยัดพลังงาน และการบริหารจัดการพลังงานในโรงงาน ซึ่งได้มีการรวบรวมแนวทางการอนุรักษ์พลังงานในแบบต่างๆ อาทิเช่น ระบบการจัดการพลังงาน และการอนุรักษ์พลังงานแบบมีส่วนร่วม นอกจากนี้เนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พลังงานแล้ว ในบทนี้ยังได้กล่าวถึงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานระบบการบริหารงานคุณภาพ ISO 9000 และมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000 ซึ่งความรู้ที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้ จะถูกนำไปประยุกต์ใช้ในขั้นตอนต่างๆ ของงานวิจัยนี้ต่อไป